

Program razvoja sektora mesnog ovčarstva i kozarstva u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2030. godine

Zagreb, 2025. godine

SADRŽAJ

Uvod.....	1
Okolnosti proizvodnje janjećeg i jarećeg mesa u Hrvatskoj.....	3
Strateški okvir	5
Analiza ovčarske i kozarske proizvodnje u Republici Hrvatskoj	6
Ovčje i kozje meso	6
Vizija sektora mesnog ovčarstva i kozarstva u Republici Hrvatskoj.....	12
Analiza prednosti, ograničenja, potencijala i rizika (SWOT).....	13
Ključni čimbenici u proizvodnji ovčjeg i kozjeg mesa.....	14
Ciljevi, prioriteti i mjere	18
Cilj 1. Povećanje broja rasplodnih ovaca i koza u proizvodnji mesa.....	18
Prioritet 1.1. Očuvati gospodarstva u proizvodnji ovčjeg i kozjeg mesa	19
Prioritet 1.2. Izgradnja novih farmi i adaptacija postojećih	19
Prioritet 1.3. Unaprjeđenje proizvodnosti grla u proizvodnji mesa primjenom uzgojnih metoda	20
Cilj 2. Osiguravanje dostupnih i dostatnih klaoničkih kapaciteta i unaprjeđenje trženja mesa.....	23
Prioritet 2.1. Razvoj domaće ponude (kratki lanci opskrbe)	23
Prioritet 2.2. Izgradnja klaoničkih kapaciteta.....	23
Prioritet 2.3. Organizacija tržišta (osnivanje i jačanje rada sektorske organizacije) i promocija domaće proizvodnje	24
Izvori financiranja za provedbu Programa.....	26
Očekivana postignuća provedbom Programa	26
Okvir za praćenje i vrednovanje	27

Popis tablica

Tablica 1. Stanje ovaca i koza starijih od godinu dana u Jedinstvenom registru ovaca i koza na dan 31. prosinac 2024. godine.....	6
Tablica 2. Broj klasiranih ovčjih i kozjih trupova u 2024. godini	9
Tablica 3. Bilanca ovčjeg i kozjeg mesa (000 t).....	10
Tablica 4. Proizvodno potrošna bilanca mesa - samodostatnost (%)......	10
Tablica 5. Veličina stada prema broju ovaca na gospodarstvu u 2024. godini.....	18
Tablica 6. Veličina stada prema broju koza na gospodarstvu u 2024. godini	18
Tablica 7. Reprodukcijske odlike uzgojno valjanih ovaca	20
Tablica 8. Reprodukcijske odlike uzgojno valjanih koza	21
Tablica 9. Rezultati performance field testa muške janjadi	21
Tablica 10. Rezultati performance field testa muške jaradi.....	21
Tablica 11. Ulaganja (€) za ostvarenje Cilja 1. Povećanje broja ovaca i koza u proizvodnji mesa kroz godine provedbe Programa	22
Tablica 12. Ulaganja (€) za ostvarenje Cilja 2. Osiguravanje dostupnih i dostatnih preradbenih kapaciteta i trženja mesa kroz godine provedbe Programa.....	25

Tablica 13. Ulaganja (€) za ostvarenje ciljeva kroz godine provedbe Programa	25
--	----

Popis grafova

Graf 1. Kretanje brojnog stanja ovaca i koza starijih od godinu dana u razdoblju od 2014. do 2024. godine.....	6
Graf 2. Kretanje broja registriranih posjednika ovaca i koza u razdoblju od 2014. do 2024. godine.....	7
Graf 3. Pasminski sastav uzgojno valjanih ovaca u 2024. godini.....	7
Graf 4. Pasminski sastav uzgojno valjanih koza u 2024. godini	8
Graf 5. Ukupan broj klasiranih ovčjih trupova do 2024. godine porijeklom iz RH* i Uvoza**	8
Graf 6. Ukupna masa (kg) klaonički obrađenih i klasiranih ovčjih trupova do 2024. godine porijeklom iz RH* i Uvoza**	9
Graf 7. Uvozno izvozna bilanca živih ovaca i koza (kom).....	11
Graf 8. Uvozno izvozna bilanca ovčjeg i kozjeg mesa (kg)	11
Graf 9. Udio uvoza svježeg, rashlađenog ili smrznutog ovčjeg ili kozjeg mesa u 2024. godini	11

Popis kratica

AKIS	<i>Agricultural Knowledge and Innovation Systems</i> - Sustav znanja i inovacija u poljoprivredi
DZS	Državni zavod za statistiku
GMO	Genetski modificirani organizmi
HAMAG-BICRO	Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije
HAPIH	Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu
HBOR	Hrvatska banka za obnovu i razvitak
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HoReCa	Ugostiteljstvo (Ho – hoteli, Re – restorani, Ca – catering)
OV-KO SAVEZ	Hrvatski savez uzgajivača ovaca i koza
HUP	Hrvatska udruga poslodavaca
JL(R)S	Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
PG	Poljoprivredno gospodarstvo
PO	Proizvođačke organizacije
SO	Sektorske organizacije
UG	Uvjetno grlo
ZOI	Zaštićena oznaka izvornosti
ZOZP	Zaštićena oznaka zemljopisnog porijekla
ZTS	Zajamčeno tradicionalni specijalitet

Uvod

Prema posljednjim dostupnim podacima Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske vrijednost poljoprivredne proizvodnje u 2023. godini iznosila je 2,84 milijardi eura, od čega je vrijednost biljne proizvodnje iznosila 1,57 milijardi eura (55,46 %), dok je vrijednost stočarske proizvodnje iznosila 1,11 milijardi eura što čini 39,08 % od ukupne poljoprivredne proizvodnje. U ukupnoj vrijednosti poljoprivredne proizvodnje sektor ovčarstva i kozarstva u 2023. godini sudjeluju s 1,41 %, u iznosu od 40 milijuna eura.

Prema podacima EUROSTAT-a u Europskoj uniji uzgaja se oko 68 milijuna grla ovaca i koza (84 % ovaca i 16 % koza) s proizvodnjom mesa oko 550,000 tona. Glavni proizvođači ovčjeg mesa su Španjolska, Rumunjska i Grčka u kojima se proizvodi ukupno 56 % ovčjeg mesa, a Grčka, Španjolska i Rumunjska sa ukupnom proizvodnjom od 72 % kozjeg mesa. Uz populaciju od oko 68 milijuna životinja i proizvodnju koja čini mali udio u ukupnoj stočarskoj proizvodnji Europske unije, sektor ovaca i koza ne osigurava samodostatnost. U okviru europske proizvodnje mesa razlikuje se proizvodnja manjih (mediteranske zemlje s razvijenom proizvodnjom ovčjeg i kozjeg mlijeka - Grčka i Italija) i većih završnih težina trupa (Irska), dok je francuska i španjolska proizvodnja kombinacija ova dva sustava. Europski parlament usvojio je Rezoluciju o stanju i budućnosti sektora ovčarstva i kozarstva u Uniji (2017/2117(INI)) čime je ovaj sektor istaknut kao vrlo osjetljiv i zahtjeva pomno planiranje i donošenje mjera poljoprivredne politike, koje će mu omogućiti opstojnost i napredak. Između ostalog u Rezoluciji se naglašava niska profitabilnost sektora, visoka sezonalnost i nedostatak kvalificirane radne snage.

Udio uvoza u ukupnoj potrošnji janječeg, ovčjeg i kozjeg mesa u EU iznosi 20 %. U ukupnoj količini koja se uvozi u EU najveći udio ima Novi Zeland (oko 80 %), a iza njega slijede Australija i zemlje Mercosura. Izvoz iz EU-a iznosi približno 10 % ukupne proizvodnje. Žive ovce izvoze se uglavnom na Bliski istok i u sjevernu Afriku, a ovčatina se uglavnom izvozi na Daleki istok.

Prema „EU Agricultural Outlook Report 2023-2035“, očekuje se nastavak pada u proizvodnji ovčjeg i kozjeg mesa za 0,3 % godišnje do 2035. godine što je uzrokovano padom broja životinja i uzgajivača u ovčarsko kozarskoj proizvodnji. Očekuje se kako će ovaj strukturni pad nastaviti u nadolazećim godinama, iako sporijim tempom nego u prošlosti.

U Republici Hrvatskoj ovce i koze čine oko 10 % ukupnog stočnog fonda, te posljednjih nekoliko godina broj ovaca i koza bilježi negativan trend. Prema podacima iz Jedinственог регистра ovaca i koza na dan 31. prosinca 2024. godine držano je ukupno 482.667 grla ovaca, te 58.191 grla koza odraslih kategorija odnosno grla starijih od godinu dana. U odnosu na isti datum 2023. godine bilježi se pad u broju ovaca za 6 %, te u broju koza za 7 %.

U Hrvatskoj ovce se najviše uzgajaju radi proizvodnje mesa, a vanjsko trgovinskom razmjenom živih ovaca te ovčjeg i kozjeg mesa ostvaruje se deficit. Prosječna proizvodnja domaćeg ovčjeg i kozjeg mesa u razdoblju 2017.-2021. godine kretala se oko 5 tisuća tona godišnje, a u 2023. godini iznosila je 6,02 tona. Stopa samodostatnosti u sektoru ovčjeg i kozjeg mesa u Republici Hrvatskoj za 2023. godinu iznosila je 69 %.

Kako bi se povećala samodostatnost u proizvodnji nužna je stabilizacija i razvoj sektora proizvodnje ovčjeg i kozjeg mesa. Navedeno se planira postići kroz ulaganja u stvaranje novih

proizvodnih kapaciteta, očuvanje i unaprjeđenje postojeće proizvodnje, poboljšane uvjete smještaja životinja, selekciju životinja, tehnološke procese, obnovljive izvore energije te ulaganja u klaonice. Također, u cilju jačanja položaja primarnih proizvođača potrebno je poticati udruživanje istih u proizvođačke organizacije, a nužnost je u prvoj godini provedbe Programa uspostava sektorske organizacije u sektoru ovčjeg i kozjeg mesa.

Realizacijom Programa povećat će se populacija ovaca i koza za 20 % te će ukupna proizvodnja ovčjeg i kozjeg mesa u Republici Hrvatskoj biti na razini od oko 8 tisuća tona.

Kao u rijetko kojoj drugoj grani stočarstva, ovčarska i kozarska proizvodnja u dobroj mjeri pronalazi ravnotežu između gospodarskih interesa, zaštite okoliša i udovoljavanja socijalnih zahtjeva. Ovčarska i kozarska proizvodnja uglavnom je organizirana na obiteljskim gospodarstvima različite veličine stada, a na toj osnovi (obiteljskih gospodarstava) temelji se i ovaj Program.

Obzirom da je sektor stočarstva iznimno osjetljiva grana primarne poljoprivredne proizvodnje, a posljednjih godina dodatno je izložen nizu tržišnih poremećaja koji su započeli provedbom mjera sprječavanja širenja bolesti COVID – 19, a na što se nastavio značajan porast cijena energenata i stočne hrane kao posljedica ruske agresije na Ukrajinu. Osim globalnih poremećaja sveukupnu stočarsku proizvodnju na nacionalnoj razini ugrozile su nepogode u vidu potresa i nepovoljnih klimatskih uvjeta koji su uzrokovali velike materijalne štete na stambenim i stočarskim objektima i poremećaje u proizvodnji stočne hrane, a što je značajno utjecalo na povećanje troškova proizvodnje. Slijedom navedenog, nužna je izrada i provedba cjelovitog programa stabilizacije i razvoja sektora.

U ovom Programu prikazani su sektorski ciljevi, prioriteti te mjere koji će osigurati jačanje i konkurentnost sektora proizvodnje ovčjeg i kozjeg mesa u narednom razdoblju. Program je strukturiran kroz dva cilja: 1) povećanje broja rasplodnih ovaca i koza u proizvodnji mesa i 2) osiguravanje dostupnih i dostatnih klaoničkih kapaciteta i unaprjeđenje tržišta mesa.

Okolnosti proizvodnje janjećeg i jarećeg mesa u Hrvatskoj

Sektor ovčarstva i kozarstva važan je iz gospodarskih, socijalnih i okolišnih razloga. Karakterizira ga proizvodnja koja se odvija uglavnom na otocima, u obalnom kršu i planinskim predjelima, a problem predstavljaju relativno mala veličina stada, uvjeti držanja, proizvodnja na područjima s prirodnim ograničenjima, što sve dovodi do niske profitabilnosti sustava proizvodnje.

S obzirom na prirodne i tržišne uvjete, mogućnost uzgoja ovaca i koza na području cijele Hrvatske znatno je veća, osobito u onim područjima gdje je manja mogućnost uzgoja krupnije stoke i organizacije ratarske proizvodnje (Istra, Primorje, Dalmacija, otoci i Dalmatinska zagora). Na navedenim područjima potrebno je povećati broj ovaca i koza ne samo radi ekonomskih, već i ekoloških razloga, budući da (što je znanstveno dokazano i u praksi potvrđeno) čisteći zapuštene, zakorovljene i nepristupačne terene, ovce i koze preventivno djeluju na izbijanje požara.

U ovčarstvu i u kozarstvu dominantni proizvodni cilj je proizvodnja mesa, ponajviše janjetine i jaretine. Procjenjuje se kako se 90 % rasplodnih ovaca i 80 % rasplodnih koza uzgaja isključivo radi proizvodnje mesa, a preostalih 10 % ovaca i 20 % koza uzgaja se i radi proizvodnje mlijeka.

Podatci o uvozu janjetine i jaretine govore u prilog činjenici kako se u Hrvatskoj ne proizvode dovoljne količine mesa ovaca i koza iako postoje značajne pretpostavke za proizvodnju dostatnih količina za potrebe domaćeg stanovništva, a i za potrebe turističke ponude.

Ovčje (janjeće) meso kompleksna je i kompletna prehrambena namirnica koja sadrži gotovo sve hranjive sastojke potrebne ljudskom organizmu. Na hrvatskom tržištu janjeće meso uglavnom se prodaje u obliku cijelog trupa (za ražanj) različitih težina, a glavnina tog mesa potječe od hrvatskih izvornih pasmina.

Ovčje meso u promet dolazi kao :

1. **Mlada janjetina** - dobiva se klanjem sisajuće janjadi u dobi od 3 tjedna do 3 mjeseca. Masa trupa s glavom, jestivim iznutricama i bubrežnim lojem, a bez kože i donjih dijelova nogu je od 5 do 15 kg. Randman takve janjadi je 56-60 %. U nas ovoj kategoriji pripada paška i manjim dijelom istarska janjetina.
2. **Janjetina** - dobiva se klanjem janjadi u dobi od 3-9 mjeseci, mase trupa do 25 kg i randmanom od 48-54 %. Najviše janjadi zaklane u Hrvatskoj, bez obzira radi li se o janjetini dobivenoj od izvornih ili uvezenih pasmina, ili pak o živoj uvezenoj janjadi pa zaklanoj u našim klaonicama upravo pripada ovoj skupini. Ova skupina uvjerljivo je najznačajnija u ukupnoj potrošnji janjećeg i ovčjeg mesa u Republici Hrvatskoj.
3. **Ovčetina** - dobiva se klanjem ovaca i ovnova starijih od 9 mjeseci. Minimalna masa trupa je 15 kg, a randman od 40 do 50 %. Muška grla moraju biti prethodno kastrirana. U nas svježju ovčetinu ponajviše jede stanovništvo muslimanske vjeroispovijesti, osobito za Bajram, ili se u pojedinim područjima ovčetina konzumira nakon salamurenja i sušenja na dimu ili bez dima ovisno o tradiciji.

U Republici Hrvatskoj glavni dio proizvodnje kozjeg mesa temelji se na uzgoju hrvatske šarene koze, gdje prevladavaju sustavi u kojima se jarad kolje s oko 25 kg tjelesne mase, a klaonički

obrađeni trupovi teže oko 12 kg. Značajan dio u proizvodnji mesa predstavljaju i mliječne pasmine, te naročito križanci mliječnih i izvornih pasmina ovaca.

Raznolikost janjećih trupova na tržištu uglavnom je rezultat kombinacije genotipa (pasmine) i sustava uzgoja, odnosno međuodnosa ovaca i okolišnih čimbenika, kako u Hrvatskoj tako i u Europi, gdje se nudi širok asortiman janjećih trupova s obzirom na masu i izgled. U hrvatskom ovčarstvu dominira ekstenzivni i umjereno ekstenzivni sustav ovčarenja primarno utemeljen na izvornim pasminama. Stoga je ovčarska proizvodnja uglavnom sezonska i izravno ovisna o godišnjem dobu i porastu vegetacije. Sukladno navedenome, sezona pripusta i janjenja te uzgoj merkantilne i rasplodne janjadi također su prilagođeni okolišu, ponajprije temperaturi i vegetaciji.

Strateški okvir

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine kroz strateški cilj 9. „Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva“ postavlja preduvjete da hrvatski sektor proizvodnje hrane, uključujući poljoprivredu, ribarstvo i akvakulturu, proizvodi više kvalitetne hrane po konkurentnim cijenama uz održivo upravljanje prirodnim resursima i bolje upravljanje rizicima od klimatskih promjena. Podaci pokazuju da postoje prilike za rast koje se mogu ostvariti povećanjem količine i podizanjem kvalitete proizvoda, učinkovitijim povezivanjem primarne proizvodnje s prehrambeno-prerađivačkom industrijom i jačanjem pristupa tržištu, posebno u segmentima tržišta svježe hrane i visokokvalitetnih proizvoda.

Strategija poljoprivrede do 2030. („Narodne novine“ broj 26/22, u daljnjem tekstu: Strategija poljoprivrede) predstavlja hijerarhijski viši akt strateškog planiranja u poljoprivredi te služi za oblikovanje i provedbu njezinih razvojnih politika. Ovaj Program usklađen je s razvojnim smjerovima i strateškim ciljevima (SC) definiranim u Strategiji poljoprivrede:

SC I.: Povećanje produktivnosti i konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora

SC II.: Jačanje održivosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene

SC III.: Obnova ruralnog gospodarstva i unaprjeđenje uvjeta života u ruralnim područjima

SC IV.: Poticanje inovacija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru

Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. - 2027.

Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. - 2027. (SP ZPP) objedinjuje programe potpore koji se financiraju iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR).

Provedbom SP ZPP osigurati će se doprinos ciljevima Europskog zelenog plana uključujući Strategiju za bioraznolikost te strategiju Od polja do stola. U Republici Hrvatskoj su započeti procesi okrupnjavanja poljoprivrednih gospodarstava, modernizacije proizvodnje, generacijske obnove, primjene praksi prihvatljivih za okoliš i očuvanje prirode, povećanja prepoznatljivosti hrvatskih proizvoda, jačanja otpornosti šumskih zajednica, kao i poboljšanja ruralne infrastrukture, što će se poticati i kroz intervencije SP ZPP-a. Poseban naglasak u planiranim intervencijama usmjeren je na investicije u digitalizaciju i općenito primjenu inovacija te tzv. zelenu tranziciju, a koja podrazumijeva investicije koje ne štete ili su korisne za prirodu i okoliš, kao i investicije u obnovljive izvore energije, koje, osim okolišnog imaju i značajne gospodarske učinke. Potpore će posebno biti usmjerene na male i mlade poljoprivrednike s najvećim potencijalom rasta i razvoja proizvodnje kao i na poticanje udruživanja poljoprivrednika s ciljem jačanja njihova položaja na tržištu.

Analiza ovčarske i kozarske proizvodnje u Republici Hrvatskoj

Ovčje i kozje meso

Broj ovaca i koza u Republici Hrvatskoj

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede u 2024. godini uzgajalo se ukupno 482.667 ovaca starijih od godinu dana na 17.475 gospodarstava i 58.191 koza starijih od godinu dana na 4.089 gospodarstava. Najveći dio ovaca i koza se drži u Zadarskoj, Splitsko-dalmatinskoj, Ličko-senjskoj i Bjelovarsko-bilogorskoj županiji u kojima je registrirano ukupno 44 % ovaca i 47 % koza (Tablica 1.).

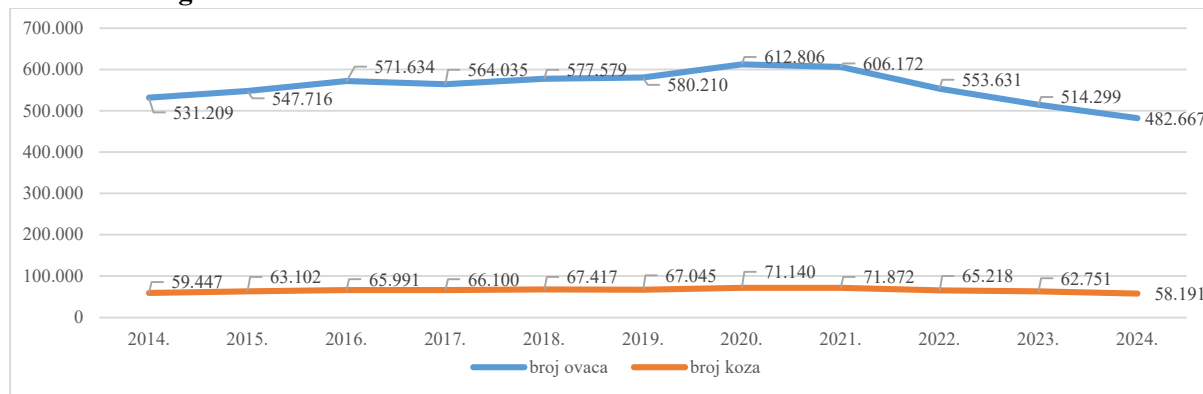
Tablica 1. Stanje ovaca i koza starijih od godinu dana u Jedinstvenom registru ovaca i koza na dan 31. prosinac 2024. godine

Županija	OVCE		KOZE	
	Broj gospodarstava	Broj životinja	Broj gospodarstava	Broj životinja
Bjelovarsko-bilogorska	2.029	45.587	201	2.511
Brodsko-posavska	552	13.520	89	583
Dubrovačko-neretvanska	138	5.346	134	2.341
Grad Zagreb	73	1.082	70	286
Istarska	508	11.819	283	3.078
Karlovačka	1.328	24.573	189	1.298
Koprivničko-križevačka	685	9.894	94	1.525
Krapinsko-zagorska	582	5.663	123	529
Ličko-senjska	1.774	56.854	165	2.043
Međimurska	75	857	42	1.737
Osječko-baranjska	891	32.464	206	1.260
Požeško-slavonska	727	15.597	113	877
Primorsko-goranska	738	28.356	170	1.589
Sisačko-moslavačka	1.947	34.469	270	2.210
Splitsko-dalmatinska	668	37.012	462	11.689
Šibensko-kninska	827	37.326	371	5.423
Varaždinska	301	3.492	109	3.815
Virovitičko-podravsko	741	15.929	165	1.117
Vukovarsko-srijemska	558	15.688	166	1.097
Zadarska	1.476	71.160	406	11.361
Zagrebačka	857	15.979	261	1.822
UKUPNO	17.475	482.667	4.089	58.191

Izvor: MPŠR

Kretanje broja ovaca i koza starijih od godinu dana u proteklih deset godina prikazano je na grafu 1. Vidljivo je da se broj ovaca kreće od 483.000 do 613.000, dok se broj koza kreće od 58.000 do 72.000.

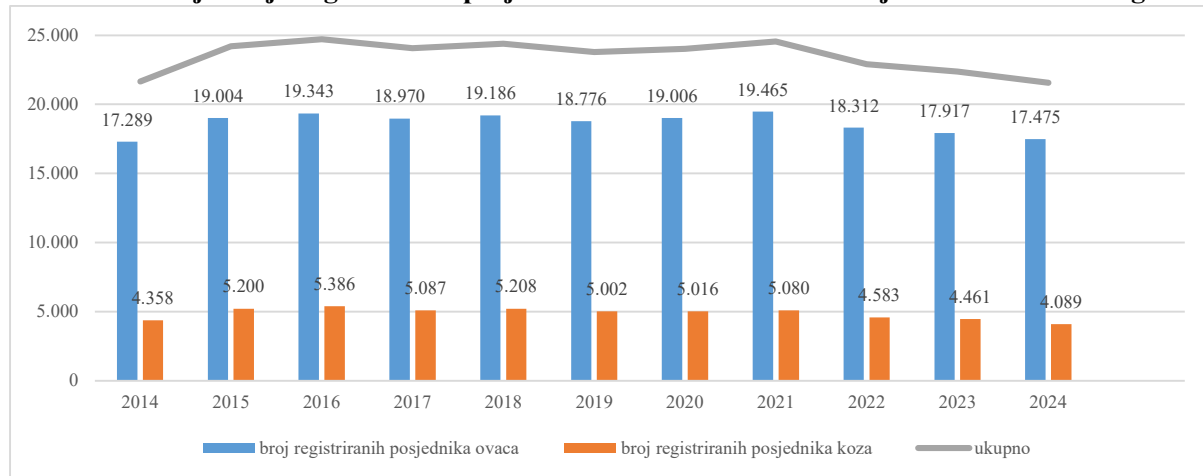
Graf 1. Kretanje brojnog stanja ovaca i koza starijih od godinu dana u razdoblju od 2014. do 2024. godine

Izvor: Godišnje izvješće HPA, MPŠR

U skladu s kretanjem broja grla je i broj registriranih posjednika ovaca i koza gdje se broj posjednika kreće od 21 do 24 tisuće.

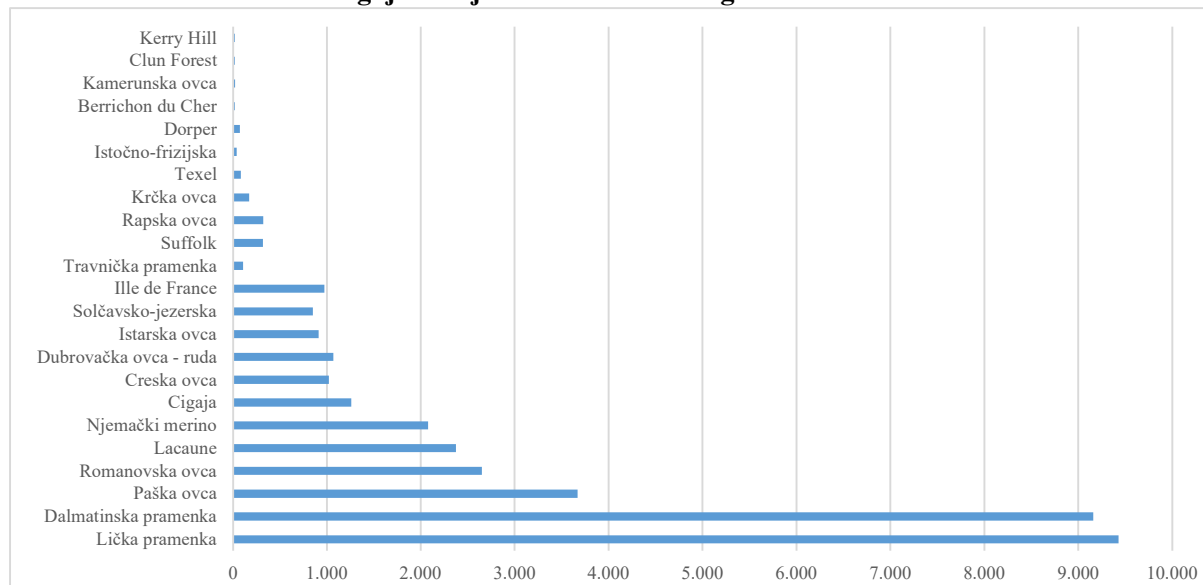
Graf 2. Kretanje broja registriranih posjednika ovaca i koza u razdoblju od 2014. do 2024. godine

Izvor: Godišnje izvješće HPA, MPŠR

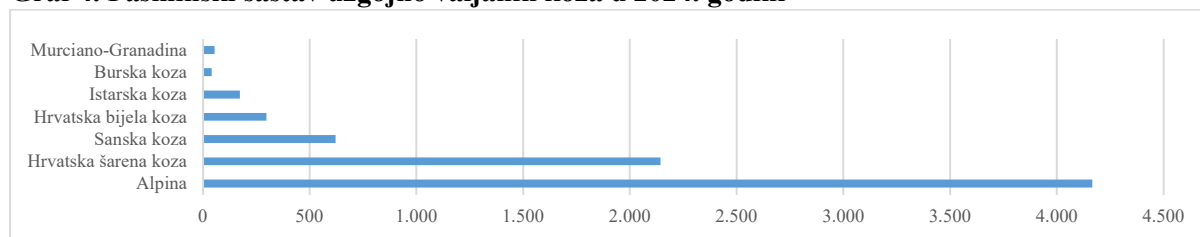
U provedbu uzgojno selekcijskog rada u Republici Hrvatskoj uključene su 23 pasmine ovaca, od kojih je 9 izvornih, a 14 je inozemnih pasmina, koje su svojevremeno uvezene i čiji se uzgoj nastavio u Republici Hrvatskoj (Graf 3.). U ukupnoj populaciji ovaca dominiraju hrvatske izvorne pasmine među kojima su najbrojnije lička i dalmatinska pramenka. Izvorne pasmine čine ukupno 60 % ukupne populacije ovaca u Republici Hrvatskoj, dok preostali dio čine grla inozemnih pasmina te različitih križanaca inozemnih i izvornih pasmina

Graf 3. Pasminski sastav uzgojno valjanih ovaca u 2024. godini

Izvor: HAPIH

Graf 4. Pasminski sastav uzgojno valjanih koza u 2024. godini

Izvor: HAPIH

U provedbu uzgojno selekcijskog rada u Republici Hrvatskoj uključeno je 7 pasmina koza, od kojih je 3 izvornih, a 4 je inozemnih pasmina (Graf 4.). U ukupnoj populaciji koza u Republici Hrvatskoj dominiraju hrvatske izvorne pasmine koje čine 55 % populacije, dok preostali dio čine grla inozemnih pasmina te različitih križanaca inozemnih i izvornih pasmina.

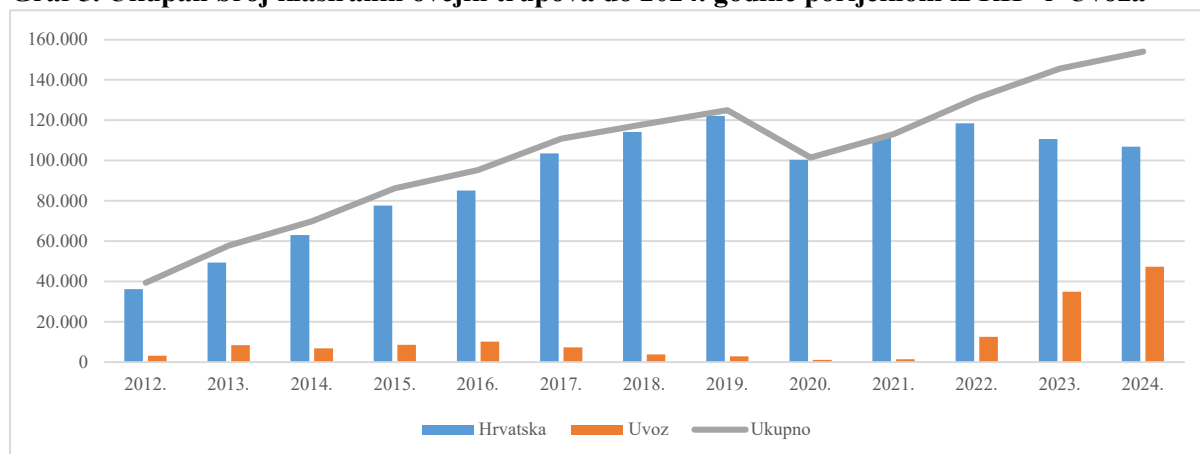
Proizvodnja ovčjeg i kozjeg mesa

Proizvodnja ovčjeg mesa usko je povezana s brojem životinja. Uvjetovana je veličinom ukupne populacije, genetskim kapacitetom, hranidbom, plodnošću, zdravljem stada, tehnologijom uzgoja te klaoničkom masom. Reprodukcijske osobine svakako spadaju među najvažnije osobine ovaca i koza u proizvodnji mesa.

Na hrvatskom tržištu janjeće meso uglavnom se prodaje u obliku cijelog trupa (za ražanj) različitih težina, a glavnina tog mesa potječe od hrvatskih izvornih pasmina. Ovčje meso u promet dolazi kao mlada janjetina, janjetina te ovčetina.

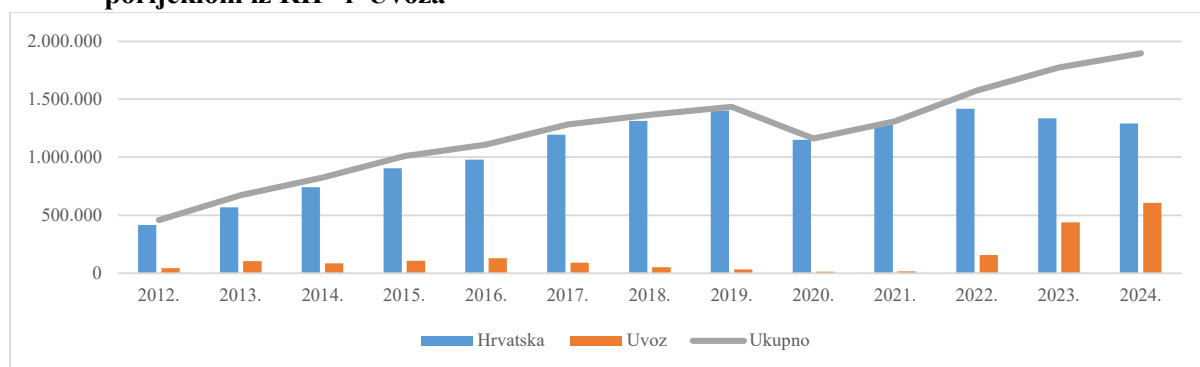
Podaci o razvrstavanju ovčjih trupova u klaonicama u 2024. godini bilježe blagi rast ukupnog broja razvrstanih ovčjih trupova u odnosu na prethodnu godinu (Graf 5.). Na osnovu obrađenih podataka o razvrstavanju i dalje je najzastupljenija kategorija A – trupovi ovaca mlađih od 12 mjeseci koja predstavlja 98,2 % ukupno razvrstanih ovčjih trupova. Unutar navedene kategorije s udjelom od 72,7 % prevladavaju razvrstani janjeći trupovi lakši od 13 kg mase trupa (tzv. laka janjad) u odnosu na janjeće trupove teže od 13 kg mase trupa (tzv. teža janjad) što je pokazatelj trenutne ovčarske proizvodnje odnosno proizvodnje ovčjeg mesa.

Graf 5. Ukupan broj klasiranih ovčjih trupova do 2024. godine porijeklom iz RH* i Uvoza**

*RH - životinje upisane u Jedinstveni registar ovaca i koza (JROK), **Uvoz - životinje iz uvoza namijenjene za klaoničku obradu (klanje unutar 72 h), Izvor: Godišnje izvješće MPŠR

Graf 6. Ukupna masa (kg) klaonički obrađenih i klasiranih ovčjih trupova do 2024. godine porijeklom iz RH* i Uvoza**

*RH - životinje upisane u Jedinstveni registar ovaca i koza (JROK), **Uvoz - životinje iz uvoza namijenjene za klaoničku obradu (klanje unutar 72 h), Izvor: Godišnje izvješće MPŠR

Tablica 2. Broj klasiranih ovčjih trupova u 2024. godini

Županija	Broj grla	Broj zaklane janjadi	Broj ovlaštenih objekata	Postotak
Bjelovarsko-bilogorska	51.815	14.399	2	27,79%
Brodsko-posavska	16.025	1.649	2	10,29%
Dubrovačko-neretvanska	6.767	1.579	1	23,33%
Grad Zagreb	1.215	2.733	1	224,94%
Istarska	12.924	25	2	0,19%
Karlovačka	28.835	3.956	2	13,72%
Koprivničko-križevačka	11.790	0	0	0,00%
Krapinsko-zagorska	6.322	148	1	2,34%
Ličko-senjska	64.928	2.617	5	4,03%
Međimurska	1.052	0	0	0,00%
Osječko-baranjska	36.428	1.039	3	2,85%
Požeško-slavonska	18.045	0	0	0,00%
Primorsko-goranska	32.350	3.973	5	12,28%
Sisačko-moslavačka	38.716	677	3	1,75%
Splitsko-dalmatinska	42.249	61.862	14	146,42%
Šibensko-kninska	42.856	7.209	6	16,82%
Varaždinska	3.926	0	0	0,00%
Virovitičko-podravska	18.307	1.231	3	6,72%
Vukovarsko-srijemska	18.766	580	4	3,09%
Zadarska	83.728	36.293	13	43,35%
Zagrebačka	20.740	13.821	12	66,64%
UKUPNO	557.784	153.791	79	27,57%

Izvor: MPŠR

Iz Tablice 2. jasno je vidljiva povezanost broja ovlaštenih objekata za klanje ovaca i koza i broja zaklanih grla na području županija. Osim same rasprostranjenosti klaonica, važno je napomenuti i problem loše infrastrukture koji znatno ometa organizaciju redovitog i kontinuiranog klanja u ovlaštenim objektima.

U izuzetno nepovoljnom položaju su i uzgajivači ovaca i koza na jadranskim otocima koji su prisiljeni svoja grla u svrhu klanja prevoziti u specijaliziranim vozilima trajektima na kopno.

Ukupna proizvodnja kozjeg i ovčjeg mesa u 2023. godini iznosi oko 6.000 tona, a samodostatnost u sektoru ovčjeg i kozjeg mesa u Republici Hrvatskoj je oko 70 %. Iz tablice izračuna proizvodnje ovčjeg i kozjeg mesa može se zaključiti kako je u Hrvatskoj prosječna potrošnja janječeg mesa po glavi stanovnika 1,52 kg, što je nažalost potvrda teze da se u Republici Hrvatskoj ovčjetina jede gotovo isključivo u posebnim prigodama (blagdani, praznici, krstítke, svadbe i druge različite svečanosti). Najvažnija kategorija kozjeg mesa na

tržištu je jaretina. Vrlo je tražena, zbog toga nerijetko i skupa, smatra se specijalitetom i poslužuje se u posebnim prigodama (Božić, Uskrs, i druge svečanosti).

Podatci prikazani u Grafu 5. ne mogu se uzeti kao konačni podatci o proizvodnji ovčjeg mesa u Republici Hrvatskoj. Godišnja proizvodnja ovčjeg mesa znatno je viša od podataka dostupnih s linije klanja. Podaci o proizvodnji janjadi i jaradi, a onda i o proizvodnji mesa mogu se izvesti iz podataka o broju ovaca i koza, podataka o reprodukcijским osobinama (indeks janjenja/jarenja, prosječna veličina legla), te podacima o prosječnom godišnjem mortalitetu janjadi/jaradi i remontu stada.

Tablica 3. Bilanca ovčjeg i kozjeg mesa (000 t)

ELEMENTI BILANCE	godina	godina	godina
OSNOVE PROIZVODNJE	2021.	2022.	2023.
Klanje (000 kom)	533,90	561,43	
Prosječna težina trupa (kg)	11,54	11,55	
Neto težina zaklanih životinja (1000 t)	6,16	6,48	
DOMAĆA PROIZVODNJA MESA (GIP)	5,64	5,69	6,02
UVOZ ŽIVIH ŽIVOTINJA	0,65	0,97	1,36
IZVOZ ŽIVIH ŽIVOTINJA	0,13	0,18	0,33
NETO PROIZVODNJA MESA	6,16	6,48	7,06
UVOZ MESA	1,29	1,58	1,7
IZVOZ MESA	0,09	0,14	0,10
DOMAĆA POTROŠNJA	7,36	7,92	8,73
<i>LJUDSKA POTROŠNJA</i>	7,36	7,92	5,85
- kg/po stanovniku	1,90	2,05	1,52
STUPANJ SAMODOSTATNOSTI	77	72	69

Izvor: Proizvodno-potrošne bilance poljoprivredno-prehrambenih proizvoda za 2023. Agronomski fakultet

Ovčje meso kao sirovina za industriju nije tako značajno kao meso drugih vrsta životinja, osobito u Hrvatskoj. Proizvodnja ovčjeg mesa podrazumijeva uglavnom proizvodnju janjetine, a manja količina ovčjeg mesa starijih kategorija dobiva se najvećim dijelom klanjem grla izlučenih iz rasploda. Sušeno ovčje i kozje meso tradicionalno se proizvodi na priobalnom području Hrvatske u kojima se uzgaja oko 55 % ukupnog broja rasplodnih ovaca i gotovo 60 % ukupnog broja rasplodnih koza.

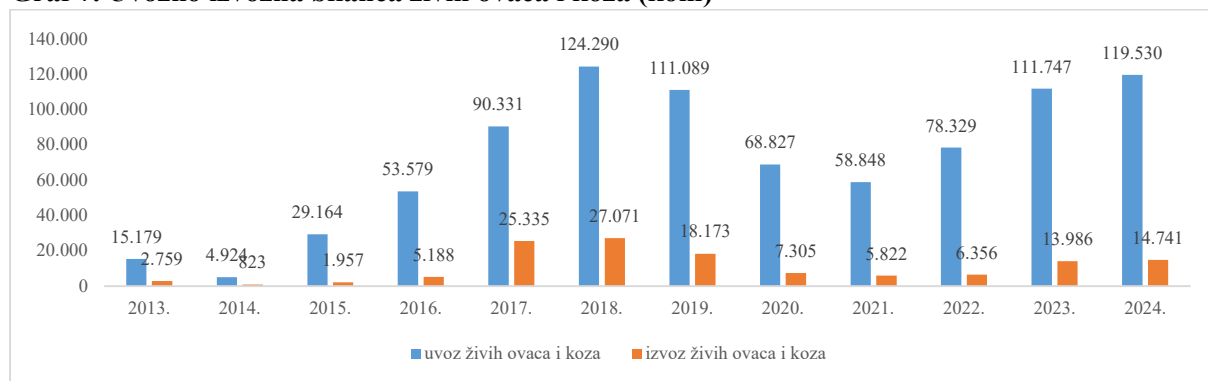
Tablica 4. Proizvodno potrošna bilanca mesa - samodostatnost (%)

Kategorija mesa	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	Prosjeck 2018./2023.
Goveđe meso	71	63	70	70	67	57	66
Svinjsko meso	64	63	59	61	57	55	60
Meso peradi	80	81	92	90	87	74	84
Ovčje i kozje meso	66	66	75	77	72	69	71
Ostalo meso	105	99	93	84	56	53	82
Iznutrice	97	128	129	137	133	116	123
Ukupno	71	70	71	72	68	62	69

Izvor: proizvodno-potrošne bilance poljoprivredno-prehrambenih proizvoda za 2022. Agronomski fakultet

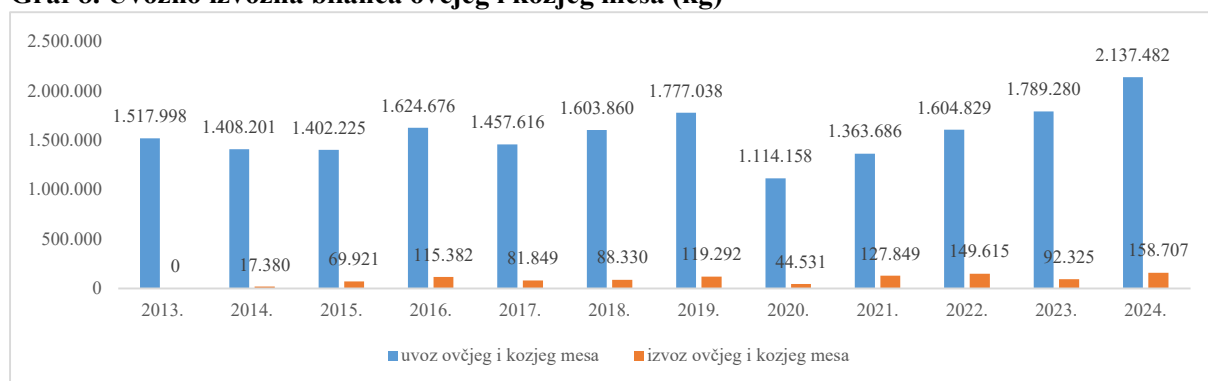
U razdoblju od 2018. – 2023., prosječna samodostatnost mesa je 69 %, od toga peradi iznosi 84 %, **ovčjeg i kozjeg mesa 71 %**, govedeg mesa 66 % i svinjskog mesa svega 60 %.

Graf 7. Uvozno izvozna bilanca živih ovaca i koza (kom)

Izvor: DZS

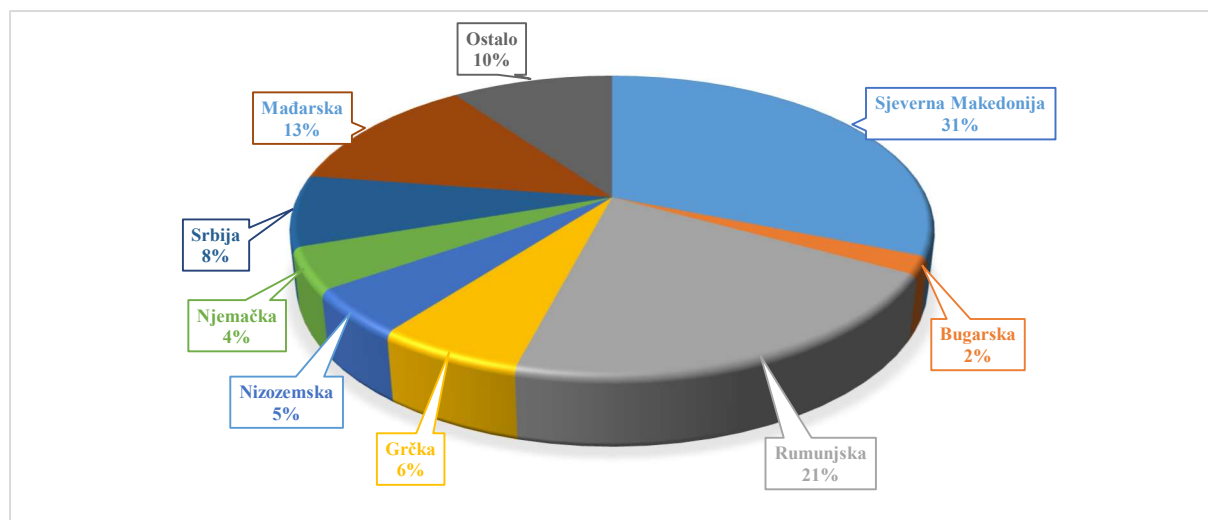
Graf 8. Uvozno izvozna bilanca ovčjeg i kozjeg mesa (kg)

Izvor: DZS

Vanjsko trgovinska bilanca u prometu mesa ovčarske i kozarske proizvodnje iskazuje se kroz deficit. Uvoz ovčjeg i kozjeg mesa veći je za 19,5 %, a izvoz je bio veći za 71,9 %. Uvoz živih ovaca i koza veći je za 6,96 %, a izvoz je veći za 5,4 %. Vrijednost uvezenih živih ovaca i koza tijekom 2024. godine veća je za 25,6 %, a izvezenih veća za 25,1 %. Vrijednost uvezenog mesa tijekom 2023. godine veća je za 23,6 %, a izvezenog mesa je veća za 79,6 %.

Graf 9. Udio uvoza svježeg, rashlađenog ili smrznutog ovčjeg ili kozjeg mesa u 2024. godini

Izvor: DZS

Vizija sektora mesnog ovčarstva i kozarstva u Republici Hrvatskoj

Povećana produktivnost sektora mesnog ovčarstva i kozarstva kroz rast proizvodnje i prerade mesa proizvedenog na hrvatskim farmama uz stalno poboljšavanje dobrobiti životinja na farmama, održivo upravljanje resursima, bolji položaj proizvođača mesa te povećanje potrošnje domaćih proizvoda s dodanom vrijednošću.

Analiza prednosti, ograničenja, potencijala i rizika (SWOT)

Analiza prednosti, ograničenja, potencijala i rizika prikazana je u Strategiji poljoprivrede, koja predstavlja viziju razvoja hrvatske poljoprivrede do 2030. godine.

Prednosti	Ograničenja
- Neograničen pristup visokovrijednim tržištima EU-a - Značajni izvori financiranja iz Europske unije u okviru SP ZPP-a - Dobra genetska kvaliteta glavnih proizvodnih pasmina - Velik i rastući sektor turizma - Nedovoljna razina samodostatnosti dozvoljava podizanje proizvodnje i plasman ovčjih i kozjih proizvoda - Pasminska struktura u većem dijelu namijenjena proizvodnji mesa - Tradicionalan uzgoj, te kakvoća i prepoznatljivost tradicionalnih proizvoda na tržištu	- Većina farmi malog proizvodnog kapaciteta - Niža tehnička učinkovitost poljoprivrednih gospodarstva koja ovise o izravnim plaćanjima - Ograničen pristup pašnjacima, posebno za male i srednje velike proizvođače, zbog kategorizacije zemljišta i administrativnih ograničenja - Usporeni postupci dodjele zemljišta u državnom vlasništvu - Niska razina udruživanja proizvođača - Izostanak sektorske organizacije na razni države
Potencijali	Rizici
- Povezivanje primarnih proizvođača u interesne skupine - Bolje iskorištavanje intervencija SP ZPP - Rast u tržišnim segmentima velike vrijednosti u EU-u, uključujući ekološku hranu, meso hranjenih životinja na paši (s oznakom specijaliteta/izvornosti) - Izravna prodaja (svježeg) mesa u visokovrijednim sektorima lokalne (gradske) maloprodaje i rastućeg turizma/ugostiteljstva - Izvor financiranja i obrtnog kapitala te dugoročnih ulaganja za mlade - Sudjelovanje u sustavima kvalitete: - nacionalni - „Dokazana kvaliteta“ - EU sustavi – ZOI, ZOZP, ZTS	- Povećanje migracija iz ruralnih u urbana područja te smanjenje udjela ruralnog stanovništva - Slabiji konkurentski položaj u odnosu na druge države članice EU-a - Konkurencija iz troškovno konkurentnog uvoza koja će se vjerojatno pojačati u skladu s budućim trgovinskim sporazumima (npr. EU Mercosur, Australija, Novi Zeland) - Troškovi usklađivanja sa strožim javnim standardima za okoliš, dobrobit životinja, sigurnost hrane, sljedivost i smanjenje emisija stakleničkih plinova iz poljoprivrede - Poremećaji na tržištu - Negativan utjecaj vanjskog tržišta i uvoza po niskim cijenama u razdoblju najviše ponude domaće janjetine i jaretine

Prilagođeno iz Strategije poljoprivrede do 2030.

Ključni čimbenici u proizvodnji ovčjeg i kozjeg mesa

Dobna struktura uzgajivača

Republika Hrvatska je poput većine zemalja Europske unije suočena s nepovoljnom dobnom strukturom nositelja poljoprivrednih gospodarstava, što ukazuje da veliki broj farmi pripada vlasnicima starije dobi koji vrlo često nemaju nasljednika spremnog da nastavi ovu proizvodnju. Prema podacima o dobi nositelja gospodarstava koja su držala ovce i koze i ostvarila proizvodno vezane potpore u 2024. godini, njih ~15% bilo je mlađih od 40 godina.

Povećavanje obradivih površina obiteljskih gospodarstva

Nadalje, poljoprivredno zemljište osnova je stočarske proizvodnje. Jedna od temeljnih osobina obiteljskog gospodarstva u Republici Hrvatskoj je usitnjenost i rascjepkanost posjeda, što organizaciju proizvodnje čini složenom. Na području Varaždinske i Međimurske županije gdje je razvijeno intenzivno kozarstvo dobar dio stočne hrane se kupuje, a u južnim dijelovima Republike Hrvatske ovce i koze se većinom napasuju na površinama koje nisu u vlasništvu uzgajivača, uz određenu naknadu (naprimjer u slučaju pašarina za napasivanje na površinama kojima gospodare Hrvatske šume d.o.o.).

Razvoj tržišta, promotivne i informativne aktivnosti (proizvodi – plasman)

Plasman proizvoda realizira se i sada na više razina, od kojih su neke tek u začetima, a neke su bolje razvijene. Dosta je ovisan i o lokalnoj sredini. Nužno je osnažiti i promovirati udruživanje proizvođača u sektorske i/ili proizvođačke organizacije, čime se jača njihova pregovaračka pozicija, a time i povećava sigurnost proizvodnje. Proizvođačke i sektorske organizacije mogu unaprijediti poziciju primarnih proizvođača objedinjavanjem ponude.

Udruživanjem dionika u lancu opskrbe hranom olakšava se otvaranje novih kanala prodaje za prepoznatljive proizvode s dodanom vrijednošću. Prodaja proizvoda s dodanom vrijednošću izravno ovisi i o kupovnoj moći potrošača. Razvojem tržišta lokalnih proizvoda izravno se štiti domaća poljoprivredna proizvodnja. Stvaranjem novih proizvoda s dodanom vrijednošću povećava se mogućnost plasmana proizvoda kroz HoReCa lanac.

Udruživanje u proizvođačke i sektorske organizacije

Neuređenost tržišta se u svim sektorima primarne poljoprivredne proizvodnje, ali u kasnijim fazama prerade hrane navodi kao jedan od gorućih problema. Primarni poljoprivredni proizvođači se nalaze u nepovoljnijem položaju na tržištu te bi svoju poziciju mogli ojačati kroz udruživanje. Potreba o udruživanju primarnih poljoprivrednih proizvođača je sveprisutna i o njoj se vodi mnogo razgovora. Udruživanje je definirano i regulirano Uredbom o zajedničkoj organizaciji tržišta (Uredba EU br, 1308/2013), a u Republici Hrvatskoj je navedena regulativa preuzeta kroz Pravilnik o proizvođačkim organizacijama i drugim oblicima udruženja proizvođača primarnih poljoprivrednih proizvoda (NN 56/2024).

Proizvođačka organizacija je udruženje primarnih poljoprivrednih proizvođača koji se bave proizvodnjom jednog ili više proizvoda iz jednog ili više sektora poljoprivredne proizvodnje u skladu s Uredbom o zajedničkoj organizaciji tržišta (Uredba EU br, 1308/2013), osnovana na inicijativu istih, kojoj su isti dobrovoljno pristupili i čije poslovanje isti kontroliraju na demokratičan i nediskriminatoran način, a sa svrhom unaprjeđenja vlastitog poslovanja i povećanja tržišne konkurentnosti.

Sektorska organizacija je sastavljena od najmanje dva predstavnika gospodarskih djelatnosti povezanih s proizvodnjom, preradom i/ili trgovinom proizvoda iz jednog ili više poljoprivrednih sektora, osnovana na inicijativu pravnih osoba koje se bave isključivo proizvodnjom primarnih poljoprivrednih proizvoda iz jednog ili više sektora sa svrhom poticanja dijaloga između sudionika u lancu opskrbe hranom, promicanja dobre prakse i transparentnosti tržišta, a na dobrobit svih njezinih članova, bez obzira koju gospodarsku djelatnost obavljaju (proizvodnja repromaterijala, uzgoj, prerada, trgovina ili usluge) i kojoj od navedenih faza (razina) lanca opskrbe hranom pripadaju. Sektorske organizacije, u pravilu, ne sudjeluju u proizvodnom procesu niti formiranju cijena, već je njihova osnovna zadaća aktivno sudjelovanje u održavanju stabilnosti tržišnih prilika u određenom sektoru. Sektorske organizacije prate stanje tržišta, što podrazumijeva prikupljanje statističkih podataka u svrhu obrade i analize stanja tržišta, predlažu nacрте standardnih ugovora i promiču ugovorne odnose, istražuju potencijalna strana tržišta za izvoz i pružanje svih drugih oblika pomoći svim njihovim članovima. Zbog reprezentativnosti i sastava (proizvođači, prerađivači, trgovci) smatraju se meritornima (pregovaračka strana) za reagiranje i davanje odgovarajućih prijedloga za rješavanje problema nestabilnosti tržišta i drugih izazova u sektoru u kojemu djeluju, sa svrhom osiguravanja stabilnosti i održivosti proizvodnje i poslovanja svih dionika u lancu opskrbe potrošača.

Uzgojno udruženje

Hrvatski savez uzgajivača ovaca i koza djeluje kao središnje predstavničko tijelo hrvatskih uzgajivača ovaca i koza, čiji je temeljni cilj promicanje, unaprjeđivanje i razvoj ovčarske i kozarske proizvodnje. Najvažnija aktivnost Hrvatskog saveza uzgajivača ovaca i koza je provedba uzgojnih programa za sve pasmine ovaca i koza u Republici Hrvatskoj, pri čemu se vodi računa o uvođenju najsuvremenijih metoda u kontrolu proizvodnih svojstava, testiranje i izračunavanje uzgojnih (genetskih) vrijednosti grla obuhvaćenih uzgojnim radom.

Potrebno je osnažiti rad priznatog uzgojnog udruženja te poticati primarne proizvođače za uključivanje i aktivan rad u okviru istih.

Podizanje standarda dobrobiti

Primjenom visokih standarda dobrobiti životinja, koji su iznad važećih zakonskih propisa ili uobičajene prakse, na poljoprivrednim gospodarstvima životinjama se osigurava slobodan pristup dovoljnim količinama svježe vode, kvalitetna hranidba i briga u skladu sa njihovim prirodnim potrebama. Životinje se drže na način da imaju osiguran kvalitetan smještaj s dovoljno prostora i odgovarajućom steljom, prirodno osvjetljenje, poboljšanu skrb te pristup na otvoreno. Osim što provedba nadstandarda ima pozitivan utjecaj na zdravlje životinja, posljedično se smanjuju osjetljivost na bolesti i smrtnost životinja, pa samim time i potreba za korištenjem antimikrobinih pripravaka. Poštivanje principa dobrobiti je u skladu sa zahtjevom tržišta za humanijim postupanjem sa životinjama na poljoprivrednim gospodarstvima i temeljni je preduvjet za proizvodnju kvalitetne hrane. Uspostava sustava označavanja proizvoda dobivenih od ovako uzgajanih životinja utjecala bi na njihovu prepoznatljivost i cijenu. Oznaka kvalitete je dodatan poticaj poljoprivrednim proizvođačima za primjenu visokih standarda dobrobiti u uzgoju životinja, a potrošačima jamči sigurnost, zdravlje i kvalitetu proizvoda.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva je prepoznalo važnost dobrobiti životinja s ciljem poboljšanja uvjeta držanja i uzgoja u intenzivnim stočarskim sustavima te je u izmjene Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. uvrstilo mjeru Dobrobit životinja čija je provedba započela u svibnju 2018. godine. Uvođenje proizvodnih obveza (nadstandarda) kojima se postižu proizvodna obilježja iznad uobičajene prakse nužno generira negativne financijske učinke u poslovanju poljoprivrednika stavljajući ih, u financijskom smislu, u podređeni položaj u odnosu na ostale poljoprivredne proizvođače. Tijekom 2020. godine uočene su potrebe za određenim promjenama i dopunama mjere Dobrobiti životinja, unutar operacija, obzirom na područja dobrobiti i zahtjeva unutar operacija te obzirom na porast troškova. Buduće da se standardi za dobrobit životinja kontinuirano razvijaju i unapređuju čime se odgovara na sve jasnije postavljene zahtjeve potrošača u pogledu humanijeg uzgoja životinja, potrebno je ažurirati kalkulacije troškova kojima će se kvantificirati utjecaj provođenja obveza (nadstandarda) pri uzgoju i držanju domaćih životinja na financijske pokazatelje poljoprivrednih gospodarstava u stočarskoj proizvodnji u Republici Hrvatskoj. Taj se utjecaj ogleda u dodatnim proizvodnim troškovima i izgubljenim prihodima, čije se posljedice ne mogu kompenzirati višim prodajnim cijenama.

Europski zeleni plan

Europski zeleni plan uključuje dvije ključne strategije: Strategija od polja do stola i Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030. Obveze i ciljevi najavljeni u ovim strategijama zahtijevaju prilagodbe duž cijelog lanca, počevši od primarne poljoprivrede, prerade hrane i maloprodaje, pa do prehrambenih usluga i obrazaca potrošnje (Izvor: Barreiro-Hurle i sur., 2021.).

Implikacije Strategije od polja do stola i Strategije EU-a za bioraznolikost do 2030. na poljoprivredu EU-a u velikoj će mjeri ovisiti o tome kako se provode. Prelazak na održiv prehrambeni sustav može donijeti koristi za okoliš, zdravlje i društvo te omogućiti pravedniju raspodjelu gospodarske koristi. Međutim, Studije Sveučilišta Wageningen (Bremmer i sur., 2021.; Jongeneel i sur., 2022.) ukazuju na rizike kroz smanjenu proizvodnju usjeva i opskrbu stočnom hranom, koje mogu dovesti do smanjenja broja životinja te imati negativan utjecaj na strukturu troškova (konkurentnost) stočara EU, čime se otvara put za rast uvoza i smanjenje izvoza.

Nositelji provedbe Programa

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (MPŠR) – provođenje politika, kreiranje i provođenje poljoprivredne politike, tržišnih i strukturnih potpora u poljoprivredi, prehrambenoj industriji i veterinarstvu. AKIS koordinacijsko tijelo sastavnica je Ministarstva;

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR) – operativno provodi mjere potpora;

Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu (HAPIH) – kontrole proizvodnosti, podrška radu i razvoju uzgojnih udruženja, razvojno-istraživačke aktivnosti, aktivna uloga u diseminaciji znanja;

Hrvatski savez uzgajivača ovaca i koza (OV-KO SAVEZ) – udruživanje i suradnja u uzgoju te udruživanja s drugim ciljevima;

Hrvatska poljoprivredna komora (HPK) - interesno zastupanje poljoprivrednika;

Hrvatska gospodarska komora (HGK) / Hrvatska udruga poslodavaca (HUP) - udruživanje kroz sektorske organizacije i podizanje konkurentnosti čitavog sektora od primarne proizvodnje do tržišta;

JL(R)S – Županije, gradovi i općine – provođenje lokalnih i područnih (regionalnih) politika, mjere potpore na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini;

Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR) - poticanje razvitka gospodarstva osiguravanjem kredita;

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO) - jamstveni programi;

Sektorska organizacija u sektoru proizvodnje ovčjeg i kozjeg mesa.

Ciljevi, prioriteti i mjere

Cilj 1. Povećanje broja rasplodnih ovaca i koza u proizvodnji mesa

Cilj 2. Osiguravanje dostupnih i dostatnih klaoničkih kapaciteta i unaprjeđenje trženja mesa

Sadašnji proizvodni sustavi u ovčarstvu i kozarstvu (mala stada, mješovita poljoprivredna gospodarstva, neadekvatni objekti) razlog su potrebe za što žurnijim restrukturiranjem ovih stočarskih grana, koji bi trebao rezultirati povećavanjem prosječne veličine stada na farmama, njezine opremljenosti i ostvarene proizvodne razine.

Cilj 1. Povećanje broja rasplodnih ovaca i koza u proizvodnji mesa

Proizvodnja ovčjeg i kozjeg mesa u stadima do 50 grla dominira u hrvatskom ovčarstvu (preko 85 % stada), a naročito u kozarstvu (preko 90 % stada) te čine značajan segment na hrvatskom tržištu.

Iz analize veličine stada (Tablice 5. i 6.) razvidno je da se proizvodnja na mnogim ovčarskim i kozarskim farmama zasniva kao dodatan izvor dohotka za članove gospodarstva, te da je samo manjem broju gospodarstava jedini izvor prihoda. Naime teško se može reći da stada s 50 ovaca ili koza proizvodeći isključivo janjetinu ili jaretinu mogu osigurati dostatne prihode. U predjelima Hrvatske (naprimjer južni predjeli) koja su imala snažno razvijenu ovčarsku ili kozarsku proizvodnju postoje preduvjeti za uzgoj značajno većeg broja grla, o čemu govore i podatci iz prošlosti prema kojima se na tim prostorima uzgajalo i do 3 puta više ovaca i koza.

Potreba specijaliziranja farmi za ovčarsku i kozarsku proizvodnju podrazumijeva povećanje broja grla na farmi, što dalje podrazumijeva izgradnju novih štalskih objekata, adaptaciju postojećih objekata, nabavku nove poljoprivredne mehanizacije i drugo. Značajan dio financijskih potreba za ostvarivanje navedenog osigurat će se i provedbom ovog Programa.

Tablica 5. Veličina stada prema broju ovaca na gospodarstvu u 2024. godini

Veličina stada prema broju ovaca na gospodarstvu	Gospodarstva		Ovce	
	Broj	%	Broj	%
do 25 grla	12.640	72,33	126.912	26,29
26 do 50 grla	2.579	14,76	91.723	19,00
51 do 100 grla	1.287	7,36	89.781	18,60
101 do 200 grla	624	3,57	72.054	14,93
Više od 200 grla	345	1,97	102.197	21,17
UKUPNO	17.475		482.667	

Izvor: MPŠR

Tablica 6. Veličina stada prema broju koza na gospodarstvu u 2024. godini

Veličina stada prema broju ovaca na gospodarstvu	Gospodarstva		Koze	
	Broj	%	Broj	%
do 25 grla	3.547	86,74	20.726	35,62
26 do 50 grla	255	6,24	9.236	15,87
51 do 100 grla	119	2,91	8.083	13,89
101 do 200 grla	98	2,40	9.783	16,81
Više od 200 grla	70	1,71	10.363	17,81
UKUPNO	4.089		58.191	

Provedbom Programa razvoja sektora mesnog ovčarstva i kozarstva u Republici Hrvatskoj do 2030. godine, kroz šestogodišnje razdoblje planira se povećavanje populacija ovaca i koza i to za 90.000 rasplodnih grla ovaca i 15.000 rasplodnih grla koza. Navedenim povećanjem populacije ovaca i koza, po završetku provedbe Programa, osiguralo bi se povećanje proizvodnje ovčjeg i kozjeg mesa za oko 2 tisuće tona čime bi ukupna proizvodnja mesa iznosila oko 8 tisuća tona.

Najbolji način povećavanja ukupne populacije ovaca i koza je prometom (kupnjom) rasplodnog podmlatka iz uzgojno valjane populacije koja se nalazi pod stalnim veterinarsko-zdravstvenim nadzorom. Na taj način populacija se povećava uzgojem grla s najpoželjnijim genetskim osobinama i provjerenih zdravstvenih osobina za određenu proizvodnju.

Prioritet 1.1. Očuvati gospodarstva u proizvodnji ovčjeg i kozjeg mesa

U Republici Hrvatskoj većinom se nalaze farme s manje od 50 grla i takve farme su mješovite, nespecijalizirane i često upitno profitabilne i tržišno nekonkurentne, koje svoje poslove baziraju na članovima obitelji ili imaju jednog zaposlenog djelatnika.

U očuvanju gospodarstava u proizvodnji ovčjeg i kozjeg mesa potrebno je zadržati sve postojeće potpore, te osigurati sredstva za obnovu i očuvanje proizvodnog potencijala gospodarstava, čime bi se povećao broj rasplodnih grla.

Veća razina brige o dobrobiti životinja, osiguravanjem nadstandarda, pospješuje prirodnu otpornost i zdravlje životinja, smanjuje stres te tako utječe na kvalitetu hrane, a time i na ljudsko zdravlje. U zadnjih nekoliko godina bilježi se sve veća potražnja za proizvodima dobivenim od životinja koje se uzgajaju na farmama s visokim standardima dobrobiti, odnosno onima koji prelaze minimalne propisane uvjete. Proizvodnja mesa i ostalih animalnih proizvoda dobivenih od životinja uzgajanih na ovim farmama donose prednosti i proizvođačima i potrošačima te istodobno doprinose trgovini, gospodarskom rastu i ruralnom razvoju. Uspostava sustava označavanja proizvoda dobivenih od ovako uzgajanih životinja utjecala bi na njihovu prepoznatljivost i cijenu. Na taj način proizvođačima se daje konkurentska prednost jer im se omogućuje da svoje proizvode bolje plasiraju na tržište i povećaju prodaju, te postignu višu cijenu konačnog proizvoda.

Prioritet 1.2. Izgradnja novih farmi i adaptacija postojećih

Skupina gospodarstava u kojima postoje uvjeti za adaptaciju i povećavanje proizvodnji na postojećim farmama iznimno je interesantna u provedbi ovog Programa. Jedan od ciljeva Programa je i osigurati sredstva za ona postojeća gospodarstva čiji je razvoj trenutno onemogućen zbog nedostatnih financijskih sredstava, a na njima postoje resursi (zemljište, objekti, radna snaga - mlađe generacije - nasljednici) i interes za povećavanjem i osuvremenjivanjem proizvodnje.

U ovom slučaju adaptirati se mogu postojeće proizvodne jedinice u kojima se drže ovce ili koze, ali i ostali objekti na gospodarstvu (objekti u kojima je držana druga stoka, sjenici, nadstrešnice i sl.) ako udovoljavaju uvjetima za uspostavu učinkovite proizvodnje te nadograditi novi objekti koji će s postojećima činiti funkcionalnu cjelinu.

Izgradnja novih proizvodnih sustava trebala bi se zasnivati na ideji specijaliziranosti proizvodnje gdje bi se osigurala materijalna egzistencija za obitelj bavljenjem isključivo ovčarskom ili kozarskom proizvodnjom.

Prioritet 1.3. Unaprjeđenje proizvodnosti grla u proizvodnji mesa primjenom uzgojnih metoda

Proizvodnja ovčjeg i kozjeg mesa na određenom području ili farmi uvjetovana je veličinom ukupne populacije, genetskim kapacitetom, hranidbom, plodnošću jedinke, stada i populacije, tehnologijom uzgoja, zdravljem i smrtnosti janjadi, jaradi i stada te klaoničkom masom. Reprodukcijske osobine svakako spadaju među najvažnije osobine ovaca i koza u proizvodnji mesa.

Poboljšanje nasljedne osnove za osobine ovaca i koza postiže se na dva načina: 1) selekcijom životinja koje su uzgojene u čistoj krvi i 2) primjenom uzgojne metode križanja. Uzgoj u čistoj krvi je temeljno načelo uzgoja ovaca i koza u Republici Hrvatskoj. Ovom metodom održava se pasminska čistoća prvenstveno hrvatskih izvornih pasmina, ali i inozemnih pasmina koje odlikuje visoka proizvodnost. Danas se uglavnom proizvodnji janječeg i jarećeg mesa pristupa sustavno i organizirano, uz primjenu različitih tehnologija, od pašnog potpuno ekstenzivnog do intenzivnog uzgoja janjadi i jaradi.

Najvažniji čimbenik proizvodnje janječeg i jarećeg mesa je ukupna veličina populacije ovaca i koza na određenom uzgojnom području ili u jednom stadu. Uz uvjet da je broj životinja stabilan, temeljni čimbenik proizvodnje mesa je neto reprodukcijska proizvodnja (postotak uzgojene i prodane janjadi/jaradi). Reprodukcijske osobine, svakako spadaju među najvažnije osobine ovaca i koza u proizvodnji mesa, a izravno utječu na ekonomičnost svake ovčarske i kozarske proizvodnje, osobito u onoj koja je temeljna uzgojna namjena ovaca ili koza – proizvodnja mesa. Suvremena svjetska proizvodnja ovčjeg mesa danas je izgubila predznak sezonalnosti te se mladu janjetinu na tržištu može naći kontinuirano tijekom cijele godine. U području Europe gdje se najveći broj koza u intenzivnom uzgoju koristi za proizvodnju mlijeka pripust je pod izrazitim utjecajem sezonalnosti, pa se koze jare u proljeće radi iskorištavanja prirodnog potencijala pašnjaka za proizvodnju mlijeka što za razliku od proizvodnje ovčjeg mesa čini proizvodnju kozjeg (jarećeg) mesa još uvijek sezonskog karaktera.

Proizvodni potencijal uzgojno-valjane populacije koja će biti temelj provedbe mjera ovog programa vidi se iz slijedećih proizvodnih rezultata:

Tablica 7. Reprodukcijske odlike uzgojno valjanih ovaca

Pasmina	Broj ovaca	Broj janjenja	Broj janjadi	Indeks janjenja*	Veličina legla**
Berrichon du Cher	12	12	17	1,00	1,42
Cigaja	680	695	741	1,02	1,07
Clun Forest	18	18	18	1,00	1,00
Creska ovca	872	879	883	1,01	1,00
Dalmatinska pramenka	6.019	6.476	6.630	1,08	1,02
Dorper	22	22	25	1,00	1,14
Dubrovačka ovca - ruda	541	543	552	1,00	1,02
Ille de France	577	606	722	1,05	1,19
Istarska ovca	525	533	564	1,02	1,06
Kamerunska ovca	18	18	26	1,00	1,44
Kerry Hill	4	4	5	1,00	1,25
Krčka ovca	86	88	95	1,02	1,08
Lacaune	1.475	1.498	1.819	1,02	1,21
Lička pramenka	6.259	6.376	6.741	1,02	1,06
Njemački merino	1.683	1.799	2.021	1,07	1,12

Pasmina	Broj ovaca	Broj janjenja	Broj janjadi	Indeks janjenja*	Veličina legla**
Paška ovca	3.221	3.578	3.699	1,11	1,03
Rapska ovca	262	263	269	1,00	1,02
Romanovska ovca	1.863	2.065	3.179	1,11	1,54
Solčavsko-jezerska	856	959	1.112	1,12	1,16
Suffolk	228	244	298	1,07	1,22
Texel	70	74	81	1,06	1,09
Travnička pramenka	844	860	1.112	1,02	1,29
Sve	26.135	27.610	30.609	1,04	1,16

Izvor: HAPIH, *Indeks janjenja = broj janjenja / broj ovaca; **veličina legla = broj janjadi / broj janjenja

Tablica 8. Reprodukcijske odlike uzgojno valjanih koza

Pasmina	Koze	Broj jarenja	Broj jaradi	Indeks jarenja*	Veličina legla**
Alpina	2.922	3.000	3.277	1,0	1,09
Burska koza	11	11	15	1,0	1,36
Hrvatska bijela koza	157	160	172	1,0	1,08
Hrvatska šarena koza	1.299	1.328	1.452	1,0	1,09
Istarska koza	42	43	54	1,0	1,26
Murciano-Grandina	33	33	48	1,0	1,45
Sanska koza	377	395	541	1,0	1,37
Sve	4.841	4.970	5.559	1,0	1,24

Izvor: HAPIH, *Indeks jarenja = broj jarenja / broj koza; **Veličina legla = broj jaradi / broj jarenja

Tablica 9. Rezultati performance field testa muške janjadi

Pasmina	Ovnovi	Porodna težina (kg)	Dnevni prirast (kg)	Težina na kraju testa (kg)
Cigaja	7	5,8	0,32	38,96
Dalmatinska pramenka	68	3,2	0,21	25,49
Dorper	2	4,1	0,34	39,50
Dubrovačka ovca - ruda	7	3,5	0,25	30,12
Ille de France	40	4,3	0,36	41,98
Istarska ovca	25	3,8	0,27	32,65
Kamerunska ovca	1	3,0	0,16	19,37
Lacaune	20	3,9	0,34	39,44
Lička pramenka	55	3,7	0,26	30,92
Njemački merino	9	4,8	0,36	42,57
Paška ovca	25	4,1	0,19	23,55
Romanovska ovca	74	3,0	0,31	35,06
Solčavsko-jezerska	17	3,8	0,31	36,61
Suffolk	10	4,4	0,33	39,10
Travnička pramenka	5	5,7	0,27	33,61
Sve	365	4,1	0,29	33,93

Izvor: HAPIH

Tablica 10. Rezultati performance field testa muške jaradi

Pasmina	Jarčevi	Porodna težina (kg)	Dnevni prirast (kg)	Težina na kraju testa (kg)
Alpina	38	3,0	0,23	27,55
Hrvatska bijela koza	4	1,9	0,21	23,33
Hrvatska šarena koza	9	3,0	0,19	22,44
Istarska koza	2	3,7	0,18	21,80
Murciano-Granadina	4	2,9	0,18	21,71
Sanska koza	9	3,3	0,24	28,23
Sve	66	3,0	0,22	24,17

Izvor: HAPIH

Mjere u ostvarivanju Cilja 1. Povećanje broja rasplodnih ovaca i koza u proizvodnji mesa

Mjere kroz Intervencije proizvodno vezanih izravnih plaćanja te intervencije za mjere ruralnog razvoja

- Proizvodno vezana potpora dohotku (PVP)
- Potpora za očuvanje ugroženih izvornih pasmina domaćih životinja

- *Potpore za postizanje i osiguranje viših standarda dobrobiti životinja – plaćanja za dobrobit životinja*

Mjere u Programu koje će se provoditi kroz natječaje

- *Ulaganja u postojeće farme i njihovu rekonstrukciju radi podizanja standarda za držanje životinja i povećanje kapaciteta te ulaganja u izgradnju novih farmi*
- *Ulaganja u obnovljive izvore energije*

Državne potpore

- *Potpore za obnovu proizvodnog potencijala*
- *Program potpore za unaprjeđenje uzgoja ovaca i koza i unaprjeđenje i provedbu uzgojnih programa kroz sufinanciranje uzgojnog udruženja*
- *Sudjelovanje u sustavima genetskog vrednovanja*

Financijske pretpostavke za dostizanje Cilja 1.

Provedbom Prioriteta 1.1. provest će se ulaganja usmjerena na očuvanje gospodarstva koja uzgajaju i drže ovce i koze mesnih i kombiniranih pasmina te povećanje broj ovaca i koza na istima. Kroz Prioritet 1.2. se predviđaju sredstva za rekonstrukciju i izgradnju staja radi podizanja standarda za držanje životinja te povećanje kapaciteta farmi izgradnju novih staja te pratećih gospodarskih objekata i njihovo opremanje. Kroz prioritet 1.3. planira se potpora uzgojnim programima s ciljem podizanja produktivnosti ovaca i koza u funkciji proizvodnje ovčjeg i kozjeg mesa.

Tablica 11. Ulaganja (€) za ostvarenje Cilja 1. Povećanje broja ovaca i koza u proizvodnji mesa kroz godine provedbe Programa

Cilj	Prioritet	2025. - 2027.	2028. – 2030.	2025.-2030.
1. Povećanje broja rasplodnih ovaca i koza u proizvodnji mesa	1.1. Očuvati gospodarstva u proizvodnji ovčjeg i kozjeg mesa	38.999.600,00	42.300.000,00	81.299.600,00
	1.2. Izgradnja novih farmi i adaptacija postojećih	9.000.000,00	11.300.000,00	20.300.000,00
	1.3. Unaprjeđenje proizvodnosti grla u proizvodnji mesa primjenom uzgojnih metoda	1.386.000,00	1.400.000,00	2.786.000,00
UKUPNO		49.385.600,00	55.000.000,00	104.385.600,00

Nositelji provedbe mjera iz Cilja 1.

Prioritet	Nositelji provedbe
P1.1. Očuvati gospodarstva u proizvodnji ovčjeg i kozjeg mesa	MPŠR, APPRRR, HAPIH, JL(R)S, HGK/HUP, OPG, PG, PO, HBOR, HAMAG-BICRO, Poljoprivredna komora, OV-KO SAVEZ i druga udruženja
P1.2 Izgradnja novih farmi i adaptacija postojećih	MPŠR, APPRRR, HAPIH, JL(R)S, HGK/HUP, OPG, PG, PO, HBOR, HAMAG-BICRO, Poljoprivredna komora, OV-KO SAVEZ i druga udruženja
P1.3 Unaprjeđenje proizvodnosti grla u proizvodnji mesa primjenom uzgojnih metoda	MPŠR, APPRRR, HAPIH, OPG, PG, PO, HBOR, HAMAG-BICRO, Poljoprivredna komora, OV-KO SAVEZ i druga udruženja

Cilj 2. Osiguravanje dostupnih i dostatnih klaoničkih kapaciteta i unaprjeđenje trženja mesa

Republika Hrvatska u ovčarskoj i kozarskoj proizvodnji ima značajne komparativne prednosti u usporedbi s velikim brojem stočarski razvijenih zemalja. Velike pašnjačke površine, iznimno dragocjene za uzgoj ovaca i koza te dugogodišnja tradicija uzgoja u nekim dijelovima naše zemlje, čini solidnu osnovicu za organizaciju uspješnih proizvodnih sustava.

Bolji sustav organizacije proizvodnje ovčjeg i kozjeg mesa, prvenstveno janjetine i jaretine, te omogućavanje klanja životinja, kao završne faze proizvodnog procesa u objektima koji su smješteni blizu mjesta proizvodnje, potaknut će povećanje broja proizvodnih grla i postojeće neorganizirano tržište prije svega mesa (janjetine i jaretine) postat će organizirani sustav koji će jamčiti siguran plasman. Pri tome treba imati na umu kako Republika Hrvatska ima mogućnosti iznimno kvalitetne ovčje i kozje proizvode ponuditi turistima tijekom turističke sezone. Naime, najveći dio ovčarske i kozarske proizvodnje u Hrvatskoj, zasniva se na uzgoju hrvatskih izvornih pasmina ovaca i koza što u današnje vrijeme iznimno dinamične promocije proizvoda dobivenih od izvornih pasmina, ovu proizvodnju čini još vrednijom.

Brojni su uzroci slabijeg broja grla zaklanih u registriranim objektima. Najvažnijim se smatraju nedostatak i loša rasprostranjenost objekata za klanje, reguliranje tržišta proizvoda – mesa, dobna struktura i znanje (edukacija) uzgajivača, tradicija, ne povezivanje uzgajivača u udruge, zadruge, proizvođačke organizacije.

Iste klaoničke i preradbene kapacitete trebaju i mogu koristiti primarni proizvođači za plasman iz svinjogojske te ovčarske i kozarske proizvodnje. Ovaj prioritet nužno je provoditi koordinirano sa zajedničkim ciljevima i jedinstvenim financijskim planom.

Prioritet 2.1. Razvoj domaće ponude (kratki lanci opskrbe)

Nabava pokretnih i izgradnja malih klaonica za klanje papkara omogućila bi veći udio klanja svih kategorija u odobrenim objektima čime bi se omogućilo snabdijevanje tržišta uvijek svježim i kvalitetnim mesom iz domaćih izvora. Pri odluci o nabavci pokretnih klaonica i izgradnji malih klaonica treba se imati u vidu da bi se na taj način također omogućilo brojnim uzgajivačima uključivanje u projekte zaštite proizvoda oznakama izvornosti i geografskog porijekla. Uz povećan prihod zbog dodane vrijednosti takvih proizvoda na farmama ne bi se samo sačuvala dosadašnja proizvodnja, već bi se proizvodnja povećala i na taj način ostvario ostanak stanovništva u krajevima gdje je danas zabilježeno najveće iseljavanje stanovništva. S povećanjem ekološke svijesti i važnosti očuvanja okoliša, povećanjem broja turističkih gostiju koji traže gastronomske delicije iz lokalnih izvora, ali i s povećanjem svijesti lokalnih kupaca o važnosti podrške domaćim poljoprivrednim proizvođačima kupovinom hrane dobavljene iz okoline kratkim lancima dobave, još više će se pridavati važnost kupnji mesa životinja iz sustava proizvodnje visoke dobrobiti životinja. Klanje kao zadnja faza proizvodnje ima odlučujući utjecaj na kvalitetu proizvoda. Upravo pokretne klaonice i lokalne klaonice malog kapaciteta znatno utječu na smanjenje dužine prijevoza životinja prije klanja, te omogućavaju značajno smanjenje razine stresa prilikom klanja i posljedično proizvod najviše kvalitete.

Prioritet 2.2. Izgradnja klaoničkih kapaciteta

Na određenim područjima Republike Hrvatske postoji nedostatak klaonica papkara ili su postojeći kapaciteti klanja nedostatni. Ulaganjima u izgradnju malih klaonica, omogućit će se

neovisnost gospodarstva koja zbog specifičnosti proizvodnje ili lokacije farme nemaju mogućnost na financijski prihvatljiv način provesti klanje ovaca i koza.

Dodatno, meso iz odobrenih objekata - malih klaonica i pokretnih klaonica može se prodavati odobrenim ili registriranim objektima za preradu mesa ili prodaju svježeg mesa na području cijele Europske unije uz poštivanje svih uvjeta higijene i hlađenja tijekom transporta. Obzirom da je u malim klaonicama papkara dozvoljeno obavljati i uslužno klanje ista može biti i izvor dodatnog prihoda, odnosno ulaganjem u istu moguće je osigurati klaoničke kapacitete za niz gospodarstava na istom području.

Prioritet 2.3. Organizacija tržišta (osnivanje i jačanje rada sektorske organizacije) i promocija domaće proizvodnje

Uz poticanje razvoja klaoničkih kapaciteta, potrebno je razvijati kapacitete za trženje (marketing, istraživanja i „brandiranje“ specifičnih proizvoda s dodanom vrijednošću). Potrebno je potaknuti poljoprivredne proizvođače na sudjelovanje u sustavima kvalitete što doprinosi povećanju vrijednosti proizvoda te štite proizvod s oznakom kvalitete od zlouporabe i imitacije. Uključivanjem poljoprivrednika u sustave kvalitete poboljšat će se dodana vrijednost poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, što će doprinijeti poboljšanju dohodovnog položaja poljoprivrednih gospodarstava, poboljšanju položaja poljoprivrednika u vrijednosnom lancu, boljoj integraciji i konkurentnost poljoprivredno-prehrambenog sektora.

Istovremeno je potrebno provoditi edukaciju potrošača u cilju njihove osviještenosti u prepoznavanju prednosti i vrijednosti proizvoda s dodanom vrijednosti i proizvoda kratkih lanaca opskrbe.

Za nastup na tržištu je značajno zaokruživanje ponude kroz bolje organiziranje primarnih proizvođača. Jedan od značajnih kanala plasmana proizvoda zasigurno je turistička orijentiranost Republike Hrvatske. Naši proizvodi s dodanom vrijednošću trebaju naći svoje mjesto u HoReCa lancu, a zasigurno postoji i mogućnost izvoza.

Svim je gospodarstvima potrebna stalna podrška savjetodavnih službi te savjetnika sa specijaliziranim znanjima

Mjere u ostvarivanju Cilja 2. Osiguravanje dostupnih i dostatnih klaoničkih kapaciteta i unaprjeđenje trženja mesa

Mjere u Programu koje će se provoditi kroz natječaje

- *Potpore za sudjelovanje poljoprivrednika u sustavima kvalitete*
- *Ulaganja u izgradnju klaoničkih kapaciteta*
- *Potpora aktivnostima u promociji proizvoda s dodanom vrijednošću: tradicionalno, domaće, s posebnim oznakama („Dokazana kvaliteta“ ZOI, ZOZP...) koje provode skupine proizvođača*

Državne potpore

- *Uspostava sektorske organizacije u sektoru proizvodnje ovčjeg i kozjeg mesa*

Financijske pretpostavke za dostizanje Cilja 2.

Ulaganja kroz prioritet 2.1. poticati će se, moguće i u obliku projekata, ulaganja u razvoj tržišta ovčjeg i kozjeg mesa s naglaskom na kratke lance opskrbe, uključivanje u sustave kvalitete i zajedničke nastupe na tržištu. Ulaganja kroz prioritet 2.2. usmjerena su na snaženje domaće ponude ovčjeg i kozjeg mesa kroz ulaganja u izgradnju, modernizaciju i opremanje klaoničkih i prerađivačkih kapaciteta te drugih oblika ponude proizvoda. Prioritet 2.3 Promocija domaće proizvodnje usmjerena je na ulaganja u edukaciju, promotivne kampanje i informiranje potrošača.

Tablica 12. Ulaganja (€) za ostvarenje Cilja 2. Osiguravanje dostupnih i dostatnih preradbenih kapaciteta i trženja mesa kroz godine provedbe Programa

Cilj	Prioritet	2025. - 2027.	2028. – 2030.	2025.-2030.
2. Osiguravanje dostupnih i dostatnih klaoničkih kapaciteta i unaprjeđenje trženja mesa	2.1. Razvoj domaće ponude (kratki lanci opskrbe)	135.000,00	80.000,00	215.000,00
	2.2. Izgradnja klaoničkih kapaciteta	1.250.000,00	1.200.000,00	2.450.000,00
	2.3. Organizacija tržišta (osnivanje i jačanje rada sektorske organizacije) i promocija domaće proizvodnje	600.000,00	500.000,00	1.100.000,00
UKUPNO		1.985.000,00	1.780.000,00	3.765.000,00

Nositelji provedbe mjera iz Cilja 2.

Prioritet	Nositelj/ Sunositelji
P2.1. Razvoj domaće ponude (kratki lanci opskrbe)	MPŠR, APPRRR, HAPIH, JL(R)S, HGK/HUP, OPG, PG, PO, Zadruga, HAMAG-BICRO, Poljoprivredna komora, OV-KO SAVEZ
P2.2. Izgradnja klaoničkih kapaciteta	MPŠR, APPRRR, PO, OPG, PG, HAPIH, JL(R)S, HGK/HUP, PO, Zadruga, HBOR, HAMAG-BICRO
P2.3. Organizacija tržišta (osnivanje i jačanje rada sektorske organizacije) i promocija domaće proizvodnje	MPŠR, APPRRR, PO, OPG, PG, HAPIH, JL(R)S, HGK/HUP, PG, PO, Zadruga, Poljoprivredna komora, OV-KO SAVEZ

Tablica 13. Ulaganja (€) za ostvarenje ciljeva kroz godine provedbe Programa

Cilj	2025. - 2027.	2028. – 2030.	2025.-2030.
1. Povećanje broja rasplodnih ovaca i koza u proizvodnji mesa	49.385.600,00	55.000.000,00	104.385.600,00
2. Osiguravanje dostupnih i dostatnih klaoničkih kapaciteta i unaprjeđenje trženja mesa	1.985.000,00	1.780.000,00	3.765.000,00
UKUPNO	51.370.600,00	56.780.000,00	108.150.600,00

Izvori financiranja za provedbu Programa

Financijska sredstva za provedbu ovog Programa, osigurat će se u Državnom proračunu, no glavni izvor financiranja bit će fondovi Europske unije (EFJP, EPFRR) u financijskoj perspektivi 2023. do 2027. godine.

U dijelu investicija dio sredstava će biti osiguran od strane investitora.

Financijski okvir za provedbu Programa treba usklađivati svake godine, ali i tijekom godine ovisno o iskazanim potrebama i mogućnostima financiranja iz pojedinih izvora.

Očekivana postignuća provedbom Programa

Programom razvoja sektora mesnog ovčarstva i kozarstva u Republici Hrvatskoj do 2030. godine planira se kroz šestogodišnje razdoblje povećanje populacije ovaca za 90.000 rasplodnih ovaca i povećanje populacije koza za 15.000 rasplodnih koza. Navedenim povećanjem populacije ovaca i koza, po završetku provedbe Programa, osiguralo bi se povećanje proizvodnje ovčjeg i kozjeg mesa za oko 2 tisuće tona što u konačnici iznosi oko 8 tisuća tona ovčjeg i kozjeg mesa.

Provedbom predloženih ciljeva u ovom Programu, a u skladu sa smjernicama Strategije poljoprivrede, osigurati će se daljnji razvoj ovčarske i kozarske proizvodnje u Republici Hrvatskoj. Povećavanje proizvodnje ovčjeg i kozjeg mesa ostvarit će se između ostalog restrukturiranjem sveukupne proizvodnje, koja će se provesti povećavanjem broja grla po gospodarstvu, ostvarivanjem veće proizvodnje po grlu uzgojem većeg broja uzgojno valjanih grla i specijalizacijom većeg broja gospodarstava u ovčarskoj ili kozarskoj proizvodnji. Povećavanjem proizvodnje ujedno će se osigurati i zadovoljavanje potreba za ovčjim i kozjim mesom u Republici Hrvatskoj.

Sukladno navedenim ciljevima procjenjuje se kako će samodostatnost u proizvodnji ovčjeg i kozjeg mesa Republike Hrvatske po provedbi mjera Programa iznositi 78%.

Za bolji pristup tržištu nužan je razvoj proizvodnih i prodajnih kanala u okviru proizvođačkih i sektorskih organizacija, koje je potrebno osnažiti i promovirati. Za nastup na tržištu je značajno objedinjavanje ponude kroz bolje organiziranje primarnih proizvođača, a jednako i prerađivača te organiziranje kontinuiranih promotivnih kampanja s ciljem informiranja potrošača i pronalaženja novih kanala plasmana.

Kako bi se iskoristile prednosti i realizirali potencijali u proizvodnji ovčjeg i kozjeg mesa, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva izradit će provedbene dokumente (Akcijske planove) za svako financijsko razdoblje, koje će uključivati planirane mjere i financijska sredstva. Izradit će se dva akcijska plana po razdobljima: 1) 2025. – 2027. i 2) 2028. – 2030. godine.

Okvir za praćenje i vrednovanje

Okvir za praćenje i vrednovanje Programa usklađen je s temeljnim zakonodavnim okvirom Republike Hrvatske za strateško planiranje i upravljanje razvojem.

Za provedbu i praćenje Programa bit će osnovana stručna radna skupina unutar ustrojstvene jedinice Ministarstva nadležne za stočarsku proizvodnju.

Program će se redovito vrednovati tijekom njegove provedbe i po završetku. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva osnovat će posebno tijelo za vrednovanje koje će pratiti ostvarenje ciljeva i rezultate provedbe mjera. Sredinom razdoblja provedbe predviđena je evaluacija radi procjene napretka, utvrđivanja mogućih nedostataka te davanja preporuka za izmjene i dopune Programa. Završna evaluacija planirana je za 2031. godinu, s ciljem procjene učinkovitosti i djelotvornosti provedbe u odnosu na definirana područja i ciljeve.